

هوش اخلاقی چیست؟

هوش اخلاقی توانایی تشخیص و تمیز درست از نادرست است. به بیان دیگر، کسی دارای هوش اخلاقی تعریف می شود که از باورهای اخلاقی راسخ و قوی و توانایی عمل کردن به آنها برخوردار باشد، به گونه ای که فرد به شیوه ای صحیح و محترمانه رفتار کند.

پژوهش های محققان تعلیم و تربیت نشان داده کودکانی که به هر دلیل هوش اخلاقی کسب نکرده اند در معرض خطرهای جدی قرار دارند. این کودکان به دلیل وجدان متزلزل، ضعف در مهار کردن امیال، رشدنیافتگی حساسیت های اخلاقی و باورهای که به گونه ای نادرست هدایت شده، تا حد زیادی به عقب افتادگی اخلاقی و اجتماعی دچار و در بزرگسالی به شخصیت های نابهنجار و ناموفق تبدیل می شوند. شاید بتوان گفت مهم ترین نکته در مبحث هوش اخلاقی این است که این هوش به طور کامل آموختنی و قابل یادگیری است و به هیچ وجه جنبه ی وراثتی ندارد و تنها از طریق تربیت به کودکان منتقل می شود . بهترین زمان آموزش هوش اخلاقی در فرزندان از دوره ی نوزادی تا پایان نوجوانی است و تعلل والدین در این زمینه موجب ضعف بالقوه ی کودکان در یادگیری فضایل اخلاقی و ایجاد عادات مخرب می شود.

هفت فضیلت هوش اخلاقی

همدلی

همدلی یعنی همدردی با مردم و درک نگرانی ها و احساسات دیگران. این فضیلت به کودک کمک می کند غیر از نیازهای خود، نسبت به نیازها و احساسات دیگران نیز حساس باشد و تمایل بیشتری به یاری افراد آسیب دیده یا دچار مشکل پیدا کند. همچنین یک اهرم اخلاقی قوی است که کودک را وامی دارد به درستی رفتار کند و از آنجا که می تواند رنج های عاطفی دیگران را تشخیص دهد و درک کند، از ظالمانه رفتار کردن در حق دیگران پرهیز کند.

وجدان

وجدان، ندای درونی بالقوه ای است که به کودک در تصمیم گیری برای تعیین درستی و نادرستی امور کمک می کند و باعث می شود او در مسیر اخلاق بماند و در صورت انحراف احساس گناه کند. وجدان بیدار، کودک را در مقابله با نیروهایی که در برابر خوبی

قد علم می کنند تقویت می کند و او را قادر می سازد در مواجهه با وسوسه ی نفس نیز به طور صحیح رفتار کند. این خصیصه سنگ بنای تقویت حصایل نیک بنیادی مثل صداقت و مسؤولیت پذیری و امانتداری است.

خویشتن داری

به فرزند شما یاد می دهد قبل از مبادرت به انجام هر عمل، فکر کند. در نتیجه او به گونه ای صحیح رفتار می کند و کمتر احتمال دارد به انتخاب های عجولانه که برایش پیامدهای خطرناک دارد، دست بزند. این فضیلت همچنین به فرزند شما کمک می کند و به خود متکی باشد زیرا او می داند به تنهایی قادر است اعمالش را مهار کند. همچنین پایه گذار بخشندگی و مهربانی است چرا که به کودک کمک می کند از لذات آنی چشم پبوشد و در عوض به کمک دیگران بشتابد.

احترام

فرزند شما را تشویق می کند. به دلیل آن که احترام به دیگران را ارزشمند می داند، با دیگران با ملاحظه رفتار کند. این ویژگی فرزند شما را بر آن می دارد با دیگران همان گونه رفتار کند که دوست دارد با خودش رفتار شود. به همین دلیل اساس پیشگیری از خشونت، بی عدالتی و نفرت را پایه گذاری می کند. وقتی کودک احترام را بخشی از زندگی روزانه اش بداند، احتمال بیشتری دارد که به حقوق و احساسات دیگران توجه کند، در نتیجه برای خودش هم احترام بیشتری قایل می شود.

مهربانی

توجه فرزند شما را به رفاه و احساسات دیگران جلب می کند. با تقویت این فضیلت در فرزندتان او کمتر خودخواهی به خرج خواهد داد و بیشتر دلسوز و غمخوار می شود و درک می کند که مهربانی کردن به دیگران، ساده ترین کاری است که می شود کرد. وقتی فرزند شما مهربان باشد بیشتر به فکر نیازهای دیگران است. به آن ها توجه می کند و در کمک به نیازمندان پیشقدم می شود و از کسانی که دچار آسیب یا مشکل شده اند، دفاع می کند.

انصاف

به کودک کمک می کند ویژگی های دیگران را درک کند و آمادگی پذیرش چشم اندازها و باورهای جدید باشد. او یاد می گیرد بدون توجه به تفاوت جنسیتی، نژادی، ظاهری، فرهنگی، اعتقادی، و فارغ از توانایی ها با جهت گیری های قومی، به دیگران احترام بگذارد و همدلانه و مهربانانه رفتار کند. چنین فرزندى در برابر خشم، خشونت و تعصب ایستادگی می کند و از همه مهم تر، به افراد بر اساس منش آن ها احترام می گذارد.

بردباری

باعث می شود کودک با دیگران عادلانه، منصفانه و بی طرفانه رفتار کند. بنابراین با رعایت قواعد نوبت و مشارکت با دیگران بازی می کند و قبل از قضاوت در مورد مردم، همه ی جوانب را به خوبی می سنجد. چون این فضیلت حساسیت اخلاقی کودک را افزایش می دهد، این شجاعت را خواهد داشت تا از کسانی که در حقشان بی عدالتی شده حمایت کند و خواستار این باشد که با همه ی مردم عادلانه و یکسان رفتار شود.

به هر حال ایجاد ظرفیت هوش اخلاقی در کودکان شاید بزرگترین میراثی باشد که برای آن ها به جا می گذاریم. این توانایی ها در آینده می تواند بر تمام جنبه های زندگی کنونی آن ها و نیز کیفیت روابط، حرفه، خلاقیت، و مهارت های زندگی زناشویی و فرزند پروری شان اثر بگذارد و نقش آن ها را در تمامی ابعاد زندگی شان تغییر دهد. از آنجا که این فضایل همیشگی هستند و همه ی عمر با فرزندان ما می مانند و از آنجا که این درست همان چیزی است که در نهایت اعتبار آن ها را در مقام انسان تعیین خواهد کرد، می توان نتیجه گرفت که پی ریزی پایه و اساس هوش اخلاقی و سعی در ایجاد و حفظ آن اصلی ترین و دشوارترین وظیفه ی هر پدر و مادر است.